

Selonteko muinaisjäännösinventoinnin tuloksista Porissa

Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjalla

3. - 8. kesäkuuta 1996

Satakunnan Museo

Sisällys:

	sivu
1. Johdanto	2
2. Inventointikohteiden kuvaus	4
Kivilatomus, Apelinkorpi A	4
Kivilatomus, Apelinkorpi B	6
Kivilatomus, Korpilakso	7
Kivilatomus, Vikurinkallio	8
Tulisija, Syylinkisahin vastaranta	10
Kaivanto, jossa kylmämuurausta, Laununkorpi	12
Kivihakkaus, Sahan alue	13
Tervahauta, Mäkisalo	14
Hautaraunio, Nättälänjärvi	15
3. Muinaisjäännöstä muistuttava kohde tielinjalla	15
4. Tiivistelmä	15

Liitteinä kaksi karttaa, joista toinen kaksiosainen karttaote:

- Yleiskarttahahmotelma inventointikohteista
- Karttaluonnos kivilatomuksesta
- *negatiivi - & dialvettelo*

1. Johdanto

Muinaisjäännösinventointi Porin Ahlaisissa Ämttöön ja Poikeljärven välillä toteutettiin kesäkuussa 1996 sen johdosta, että sanotulle välille oli Tielaitos suunnitellut tien tekoa. – Mahdollisten vielä tuntemattomien muinaisjäännösten havaitsemiseksi tarkastettiin 9 km:n pituisen Ämttö–Poikeljärven tielinjauksen lähimmin koskema alue.

Tielinjan inventointi tapahtui 3.6. – 8.6.1996, ja siihen tarvittavat järjestelyt hoiti Satakunnan Museo. Tielaitos kustansi inventoinnin, kuten muinaismuistolaki tämänkaltaisissa tapauksissa edellyttää. Tämän tutkimuksen maasto- ja jälkitöihin oli varattu yhdelle inventoijalle työaikaa kaksi työviikkoa. Viitenä päivänä osallistui inventoinnin kenttätöihin myös Satakunnan Museon koolle kutsumia arkeologian harrastajia.

Inventoinnin kohteena oilut tienrakennusalue näkyy Tielaitoksen Turun tiepiirin yleiskartoilla "plv. 0–4500" ja "plv. 4500–9192". Samoja karttapohjia on käytetty jäljempänä inventointikohteita esittävän yleiskarttahahmotelman pohjana.

Tehdyssä inventoinnissa havaittiin kolme muinaisjäännöstä niin läheltä suunniteltua tielinjaa, että ne ovat vaarassa tuhoutua tienrakennuksen vuoksi. Niiden lisäksi todettiin inventoinnissa neljä sellaista muinaisjäännöstä, jotka sijaitsevat sen verran etäällä tielinjasta, että niille ei tienrakennus sinänsä ole välittömänä uhkana – nämäkin silti ovat alle 500 m:n etäisyydellä tielinjasta. Yleisöilmoituksen kautta tuli inventoinnin piiriin yksi muinaisjäännös, joka sijaitsee 300 m:n päässä tielinjasta. Entuudestaan tunnettiin lisäksi yksi muinaisjäännös (Nättälänjärven maastosta), joka sijaitsee niin, että on tuhoutumisvaaran alaisena, ellei sitä tienrakennuksen yhteydessä suojelumielessä huomioida.

Arkistotiedot tutkimusta varten kokosi amanuenssi Jouko Rätty, joka toimi myös inventoinnin ohjaajana. Tämän kirjoittaja oli inventoijana.

Inventoitaessa kuljettiin mainitulle Tielaitoksen yleiskartalle merkitty tielinja ja tarkastettiin sen vierustoja. Maasto kokonaisuudessaan oli etupäässä metsämaata ja sen ohella peltoja ja kallioalueita. Monin paikoin maasto oli hyvin vaikeakulkuista tiheän nuoren puuston tai hakkuujätteen tai kivilouhikon vuoksi. Inventointialue oli Eteläjoen jokiuoman tuntumassa. Kohdassa, missä tielinjaus tulee Eteläjoelle, myötäilevät jokirantoja korkeat ja jyrkät ruoppauksessa tulleet maapenkat.

Tarkoitukseen varattu kenttätöaika oli suppeanpuoleinen, mutta se koetettiin käyttää niin, että maasto olisi tullut tarkastetuksi niin tien alle jääviltä osilta kuin niihin välittömästi rajoittuviltakin. Tielinjan molempia sivustoja pyrittiin tarkastamaan vähintään n. 50 m:n päähän siitä alueesta, joka jäisi tien alle. Sellaisilla mäki-alueilla, jotka vaikuttivat todennäköisiltä väljin etäisyyksin ryhmitettyjen röykkiöiden sijaintipaikoilta, liikuttiin paikoin n. 300 m:n etäisyydelle tielinjasta. Valtatie 8:aan rajoittuvaa peltoaukeaa lähellä Poikeljärveä tarkastettiin pintapoiminnan avulla sieltä, missä tie on määrää rakentaa pellolle. Merta lähellä olevia peltoja, jotka sijaitsevat vain muutaman metrin nykyistä merenpintaa ylempänä, ei tarkastettu pintapoiminnalla.

Harrastajaryhmä liikkui maastossa aina yhdessä inventoijan kanssa. Kuljettiin maastoa haravoiden, kukin mukanaolija eri kohtaa. Näin harrastajien oli mahdollista ilmoittaa heti havaitessaan jotakin lähempää tarkastamista ansaitsevaa. Mainittakoon, että näin liikuttaessa harrastajat löysivät nyt ensi kertaa muistiinmerkityistä kohteista kolme, jotka ovat kaikki hautaraunioita.

Yhteenvetomaisesti voidaan sanoa, että inventoinnissa kirjattiin ensimmäistä kertaa tieto kahdeksasta muinaisjäänöksestä, joista ainakin kolme (hautaraunioita) vaikuttavat esihistoriallisilta. Nämä kahdeksan sijoittuvat eri muinaisjäänöstyyppisiin seuraavasti:

- kivilatomuksia, jotka hautaraunioita, 3
- hiekkakivilaatoista tehty latomus
- kivetty tulisija
- tervahauta
- kylmämuurattu säilytys- tms. kaivanto
- hakkaus kalliossa

Aiemmin tiedossa olleista kohteista on mainittava Nättälänjärven maastossa oleva hautaraunio, josta on Heidi Viljasen tarkastuselonteko vuodelta 1995.

- Tielinjavaihtoehtojen karsiuduttua nykyiselleen ei tässä yhteydessä liene tarpeen tarkastella Alisen Pohjajärven maastossa olevaa kohdetta, joka on sijainnissa $x = 6836$ 14, $y = 1537$ 96. Tämä kohde on yli kilometrin etäisyydellä viimeksi käsitteilyyn jääneestä tielinjausvaihtoehdosta.

Seuravat kohteet vaativat erityisiä toimenpiteitä tullakseen suojelluiksi Ämttö–Poikeljärvi–tien rakentamisen aiheuttamalta tuhoutumisvaaralta:

- Nättälänjärven maastossa oleva kivilatomus.
 - Korpilakson tienoilla oleva kivilatomus.
 - Vikurinkalliolla oleva kivilatomus.
 - Laununkorven maastossa oleva kylmämuurauksella lujitettu kaivanto
- Huomattakoon, että näistä viimeksimainittu, Laununkorven kohde, saattaa mahdollisesti olla peräisin niin läheltä nykyaikaa, ettei sitä tarvitse lukea suojeltaviin muinaisjäänöksiin.

Kuulin kenttätöiden aikana suullisena tiedonantona, että molemmat tässä selonteossa jäljempänä mainittavat Apelinkorven kallioilla sijaitsevat kivilatomukset ovat alueella, jonne on suunnitteilla kallionlouhintaa.

- Mitään erityistä tekijää, joka uhkasi vielä tässä yhteydessä mainitsemattomien kolmen inventointikohteen (tervahaudan, tulisijan, kivihaudauksen) kuntoa ja säilymistä, ei ole tiedossani.

Koska tämä selonteko toimitetaan kiireellisenä, valokuvaalitettä ei, valmistamisajan lyhentämiseksi, seuraa mukana. Kenttätöiden valokuvat luetteloitaneen duplikaattipareina sekä Satakunnan Museon että museoviraston kokoelmiin.

Nousiaisissa 13.6.1996

Esa Laukkanen
Esa Laukkanen

2. Inventointikohteiden kuvaus

PORI

{ PORI
 { Ahlainen/Alakylä
 { Apelinkorpi A

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6838 00

y = 1536 00

z = 17,5

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Alakylä

tila: Mäkimarja

RN:o 1:465

kiinteistötunnus:

om: Altti Mäkivaara

os: Ahlainen, Alakylä

puh: 939-5486111, 9400-327752

vuokraaja:

- Kivilatomus. II.

Inventointipäivämäärä: 5.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei tietääkseni ole. - Kohde löytyi tarkastettaessa maastoa mahdollisten aiemmin tuntemattomien röykkiöiden havaitsemiseksi.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskesta 2 km luoteeseen.

Tarkastus inventoitaessa: Sijaitsee laajahkolla avokallioalueella, joka on Apelinkorpi-nimisestä peltoaukeamasta kaakkoon ja Strandikorpi-nimisestä peltoaukeamasta pohjoiseen. Etäisyys metsäautotiestä 100 m.

Latomus on rakennettu paljaalle kalliolle. Nyt kohde on aavaksi hakatun metsäalueen laidassa; lähistöllä kuusi ja mänty ovat valtapuina. Jäkälää on runsaasti alueella. Ympäristössä ei ole erityisen paljon kiviä. Latomus vaikuttaa penkomattomalta.

Kivet vaikuttavat olevan yhdessä kerroksessa. Ne ovat vierä vieressä. Kivien päällä on paikoin paksusti sammalta. Kivilatomuksen keskellä kasvaa nuori mänty. Kivet ovat kulmikkaita ja tasakokoisia, läpimitaltaan 0,2-0,4 m. Yksi muita hieman kookkaampi kivi, havaittavilta mitoiltaan n. 0,4 x 0,4 m on keskellä latomusta. Hiekkakivilaattoja en kivien joukossa havainnut. Latomuksen ulkoreuna antaa vaikutelman, että se olisi verraten eheänä säilynyt, mutta muodoltaan latomuksen reunaviiva on hieman epämääräisen muotoinen niin, että sitä voisi pitää yhtä hyvin perustein kulmikkaana kuin pyöreänäkin. Läpimitat NE-SW: 3,7 m; NW-SE: 2,6 m. Latomus on sijoitettu siten, että sen eteläreuna on korkeimmalla kohtaa sillä kallionnokalla, jolle latomus on rakennettu. Tuon korkeimman kohdan ympärillä kallionpinta laskeutuu joka suuntaan.

Latomuksesta 28 m:n päässä kompassisuuntaan 247 ° on toinen vastaavanlainen latomus. Lisäksi 21 m:n etäisyydellä tässä selostettavana olevasta latomuksesta suuntaan 120 ° on pieni, ehkä kymmenen kiven muodostama ja yhden metrin läpimittainen erillinen kiviryhmä. Siinä kivet ovat kaikki läpimitaltaan n. 15 cm, eikä erotu useampia päällekkäisiä kivikerroksia.

Tulkintoja: Kohde vaikuttaa esihistorialliselta hautarauniolta.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Suoja-alueen tarve riippunee

kohdetta ympäröivän alueen käyttötarkoituksestakin sekä siitä, kuinka kohde maastoon merkitään. Mikäli mäkialue, jolla kohteet sijaitsevat, säilyy nykytilassaan eli metsätalouteen käytettynä, riittänee suoja-alueeksi kohdetta ympäröivä 20 m leveä vyöhyke.

Valokuvat: – Latomus ja harrastajatyöryhmä seisomassa sen laitojen vieressä.

- Latomuksen kiveystä kuvattuna pohjoisesta.
- Silhuettikuva latomuksesta

Piirrokset: –

Lähilöydöt: Kts. edellä maininta toisesta latomuksesta. Lisäksi Korpilakson latomus.

Tarinoita ja muistitietoa: –

PORI

{ PORI
 { Ahlainen/Alakylä
 { Aapelinkorpi B

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6837 97

y = 1535 97

z = 17,5

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Alakylä, tila: Mäkimarja

RN:o 1:465

kiinteistötunnus:

om: Altti Mäkivaara

os: Ahlainen, Alakylä

puh: 039-5486111, 0400-327752

vuokraaja:

- Kivilatomus. II.

Inventointipäivämäärä: 5.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei tietääkseni ole. - Kohde löytyi tarkastettaessa maastoa mahdollisten aiemmin tuntemattomien rökkiöiden havaitsemiseksi.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskesta 2 km luoteeseen.

Tarkastus inventoitaessa: Sijaitsee laajahkolla kalliopaljastuma-alueella, joka on Aapelinkorpi-nimisestä peltoalueesta kaakkoon ja Strandikorpi-nimisestä peltoalueesta pohjoiseen. Etäisyys metsäautotiestä 100 m.

Latomus on rakennettu paljaalle kalliolle. Nyt kohde on aavaksi hakatun metsäalueen laidassa; lähistöllä kuusi ja mänty ovat valtapuina. Jäkälää on runsaasti alueella. Ympäristössä ei ole erityisen paljon irtokiviä. Kivilatomus vaikuttaa hajonneelta. Kivet ovat kulmikkaita, hiekkakivilaattoja ei näyttänyt olevan niiden joukossa.

Kivien läpimitta on tasaisesti 0,2 - 0,4 m. Latomuksen suurin läpimitta NW-SE-suunnassa on 4,8 m. NE-SW-suunnassa suurin läpimitta on 3,2 m. Kiviä on vain yksi kerros, jossa niitä on vierä vieressä lukuunottamatta reunaosia, joista kiviä näyttää vierineen alemmas kalliolle. Sijaintipaikkana on kallionnokan korkein kohta, josta kallio laskee joka suuntaan. Tästä latomuksesta 28 m:n päässä kompassisuuntaan 67° on toinen latomus.

Tulkintoja: Kohde vaikuttaa esihistorialliselta hautarauniolta.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Suoja-alueen tarve riippunee kohdetta ympäröivän alueen käyttötarkoituksestakin sekä siitä, kuinka kohde maastoon merkitään. Mikäli mäki-alue, jolla kohteet sijaitsevat, säilyy nykytilassaan eli metsätaloutteen käytettynä, riittänee suoja-alueeksi kohdetta ympäröivä 20 m leveä vyöhyke.

Valokuvat: - Latomus lännestä ja harrastajatyöryhmä seisomassa sen vieressä.

- Latomuksen kiveystä pohjoisesta nähtynä.

Piirokset: -

Lähilöydöt: Kts. edellä maininta toisesta latomuksesta. Lisäksi Korpilakson latomus.

Tarinoita ja muistitietoa: -

PORI

{ PORI
 { Ahlainen/Alakylä
 { Korpilakso

PK 1142 10 KELLAHTI

x = n. 6837 63

y = n. 1535 46

z = 15

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Alakylä tila: Länsimaa

RN:o 1:405

kiinteistötunnus:

om: Hannu Hanhiniemi

os: Peräkatu 5, 28200 PORI

puh: -

vuokraaja:

- Kivilatomus. II.

Inventointipäivämäärä: 5.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei tietääkseni ole. - Kohde löytyi tarkastettaessa maastoa mahdollisten aiemmin tuntemattomien röykkiöiden havaitsemiseksi.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskelta luoteeseen 2,3 km. (Kalliolla latomuksesta 3 metriä länteen oli keltaiseksi maalattu 50 × 50 mm:n rimasta katkaistu puupaalu, jossa oli merkittynä numero 96030.)

Tarkastus inventoitaessa: Latomus sijaitsee pienialaisella jyrkästi kohoavalla kallionnokalla, joka on heti Korpilakso-nimisen peltoaukean eteläpuolella. Etäisyys tiestä n. 200 m. Latomuksesta jotkut kivet näyttävät vierineen alas kallionpintaa. Latomus on sijoitettu siten, että sen pohjoislaita on kallionnokan korkeimmalla kohdalla. Latomus sijaitsee paikassa, josta kallionpinta viettää alaspäin joka suuntaan. Kivien muoto ja koko ovat vaihtelevia: pienimmät kivet ovat läpimitaltaan 0,1 m, joidenkin kivien suurimpien läpimittojen ollessa 0,5 m. Huomattavaa on, että ainakin toistakymmentä hiekkakivilaattaa kuuluu tähän kivilatomukseen, eri kokoisia. Hiekkakivilaattojen ja muiden kulmikkaiden kivien ohella latomuksessa on myös pyörityneitä kiviä. Latomuksen keskikohdalla on paksusti sammalta, muissa osissa vähän vähemmän. Kiviä vaikuttaa olevan vain yhdessä kerroksessa, vierä vieressä. Latomus on siksi hajallaan, että siitä mitattiin läpimitta vain yhteen suuntaan, pohjois-eteläsuuntaan. Läpimitta oli 3,8 m.

Ympäristö on havumetsää. Kallion pinnalla on jäkälää. Latomuksen päällä kasvaa nuoria kuusia. Kalliolla ei ole luontaiselta vaikuttavaa irtokivikkoa.

Tulkintoja: Kohde vaikuttaa esihistorialliselta hautarauniolta

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Suoja-alueeksi tarvittaneen koko se pienialainen kallionnokka, jolla latomus sijaitsee.

Valokuvat: Latomus NW:stä; harrastajatyöryhmä seisomassa sen vieressä. - Kivikkoa NW:stä.

Piirroksiset: -

Lähilöydöt: Aapelinkorven latomukset.

Tarinoita ja muistitietoa: -

PORI

{ PORI
 { Ahlainen/Ämttöö
 { Vikurinkallio

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6837 55

y = 1532 93

z = n. 5-7

koordinaattien selitys:

rekisterikylä: Alakylä

tila: Pitkäraanta

RN:o 4:218

kiinteistötunnus:

om: Hilke Koski

os: Ahlainen, Koskentie 25

puh: 935-5486161

vuokraaja:

- Hiekkavilaatoista tehty latomus. Luokka on I, mikäli kohdetta pidetään mahdollisena ruumishautauksena.

Inventointipäivämäärä: 7.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei ole. - Kohde löytyi tarkastettaessa maastoa mahdollisten aiemmin tuntemattomien röykkiöiden havaitsemiseksi.

Löydöt: -

Sijaitsee: Ämttönlahden pohjukasta 400 m itään.

Tarkastus inventoitaessa: Sijaitsee lounaaseen loivasti laskevalla mäellä. Inventoinnin aikana mitattiin kohteen etäisyys suunnitellun Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjan merkkipaaluun, jossa on numero 420. Mainittu paalu oli 22 m:n päässä latomuksesta suuntaan 310°. Tämän paalun tai maastoon jätetyn jäljempänä selostettavan merkinnän avulla kohde lienee helpointa löytää. Latomuksella ovat sen löytymisen jälkeen tämän kirjoittajan lisäksi käyneet arkeologian harrastajat Heta Leppälä ja Petri Lilja, jotka osaavat kohteen maastosta tarvittaessa osoittaa.

Lähiympäristön maaston korkokuvassa ei ole suuria vaihteluita. Ympäristössä on runsaasti maanpinnasta selvästi kohoavia kiviä. Puusto lähiympäristössä on mäntyvaltaista. Maaperää peittää lähinnä sammal; sekä mustikka että puolukka paikalla viihtyvät.

Sammalet peittävät latomusta niin suurelta osin, että sen mittasuhteita on vaikea todeta. Tehdyt tarkastelut mittauksineen viittaavat siihen, että latomuksen muoto olisi pitkänomainen, pituuden ollessa n. 2,5 m:n ja leveyden 1,7 m:n luokkaa. Latomusta voi ehkä sen korkeimpia osia lukuunottamatta luonnehtia nykytilassaan maantasaiseksi. Useimmat sammalen yläpuolelle kohoavista tai sammalkerrosta raottamalla havaituista kivistä latomuksen keskikohdalla ovat punertavia hiekkavilaakoja. Niitä on ainakin neljässä kohtaa 3-4 laa'an pinkkoina. Latomuksen itänurkassa näitä päällekkäin ja limittäin asetettuja kivilaakoja voitiin sammalia sivuun kääntämällä havaita tasalakisen pyöristyneen suuren kiven päällä. Laakojen tavallinen paksuus on yleensä 1-5 cm. Ainakin yksi laaka on muuta kivilajia kuin hiekkakiveä. Yksi hiekkavilaaka on muista, punertavista, poiketen kellertävä. Useimmat laa'oista ovat nyt horisontaalisuunnassa, mutta yhden kolmen laa'an pinkan kivet suunnilleen latomuksen keskikohdalla ovat jyrkästi kallellaan. Latomuksen pituussuunta on tulkinnasta riippuen NW-SE, tai ehkä S-E. Latomuksen pohjoiskulma ja eteläkulma sivuavat kumpikin

suurta maakiveä (näkyvät karttaluonnoksessa). Pohjoislaidalla olevan suuren kiven päällä on yksi n. 20 cm:n läpimittainen hiekkakivilaaka ja kaksi muuta kiven kappaletta. Kolmen suuren kiven rykelmä on latomuksen äärellä koilliseen latomuksesta (ei näy karttaluonnoksessa). Sammalen alla vaikuttaa olevan runsaastikin kiviä, ne voi tuntea jalan alla. Koekuoppia ei tehty inventointikäynnin yhteydessä, ainoastaan käännettiin sammalia sivuun ja takaisin joistakin kohdista latomuksen päältä. Kohde merkittiin maastossa sitomalla puunrunkoon noin metrin korkeudelle, muutaman metrin päähän latomuksesta, vaalea muovin kaistale uistimensiimalla. Muovi jätettiin näkyviin asfalttien puolelle puuta. Huomattakoon, että tiestö on paikalla muuttunut sitten peruskarttalehden julkaisemisen.

Neljän metrin päässä tästä latomuksesta etelään on suuri kivi (korkeus 0,7 m, leveys 1,1 m, pituus 2,0 m), jonka päällystä peittää paksu sammal. Tämän kiven päältä sammalen alta havaittiin kaksi hiekkakivilaakaa ja kaksi hiekkakiven sirua. Niiden aluskivi ei ole hiekkakiveä. Laatat jätettiin paikoilleen kiven päälle sitten, kun niitä oli varovasti kohotettu sijaintikohdaltaan.

Tulkintoja: Kohde voinee, sen sijaintikorkeus huomioiden, olla joko historiallisen ajan puolelta tai ehkä aivan esihistoriallisen ajan lopulta. Huolellinen kivien valinta viittaa siihen, että rakennelmalla olisi ollut jokin suhteellisen tärkeä tarkoitus, jota varten se on rakennettu.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: I toistaiseksi, koska on mahdollista, että hiekkakivilaatoista koostuva latomus olisi muinaiseen ruumishautaukseen kuuluva rakenne.

Valokuvat: MV- ja diakuvia.

Piirroksat: Yksi piirros suunnilleen mittakaavassa 1:29 (jossa yksi tavallisen ruutupaperin ruutu vastaa 20 cm:ä).

Lähilöydöt: N. 900 m etelään tästä paikasta on todettu 6–7 m:n korkeudelta merenpinnasta ainakin kaksi paasiarkkuhautaa, joiden tutkimista varten Satakunnan Museo on anonut kaivauslupaa.

Tarinoita ja muistitietoa: –

PORI

{	PORI Ahlainen/Sahakoski Syylinkisahin vastaranta
---	---

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6837 40

y = 1537 27

z = 15-17,5

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Ylikylä

tila:

RN:o

kiinteistötunnus:

om:

os:

puh:

vuokraaja:

- Kivistä ladottu tulisija. II.

Inventointipäivämäärä: 8.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei tietääkseni ole. Löytyi oltaessa siirtymässä inventointikohdasta toiseen.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskesta ½ km luoteeseen.

Tarkastus inventoitaessa: Jyrkällä kalliolla, jonka pelto erottaa Eteläjoesta. On aivan pellon ja joen puoleisen kallionjyrkänteen reunalla. Sijaitsee avokalliolla kohdassa, jossa kalliosta on kapea muusta kallionpinnasta hieman kohoava harjanne. Lähiympäristössä on tasaista maastoa johtuen kallion päällä paikoin olevasta maakerroksesta. Puusto samalla mäellä on nuorta sekametsää. Kallion laella on suuriakin irtokiviä, osapuilleen 0,6 - 1 m:n läpimittaisia sekä niitä pienempiä.

Latomuksen ulkoreunan muoto muistuttaa suorakaidetta. Läpimitta 2,6 m suunnassa NW-SE; 2,0 m suunnassa NE-SW. Suurin korkeus alla olevasta kalliosta ehkä 0,2 m. Näyttää, että latomukseen on osaksi valikoitu kulmikkaita, kuin paksun laatan tapaisia kiviä. Niistä kookkaimpien suurimmat läpimitat ovat n. 0,4 m:n luokkaa. Kivilatomuksessa on epämääräisen muotoinen, mutta yhtäjaksoisesti rakentuva NE-sivu ja samantapainen SE-sivu. Rikkonaisuudeltaan vaikuttava kohta on W-kulma ja siihen liittyvät sivut.

Kivilatomuksen päällä oli posliininen sähköaitapaalun nuppi. Mielestäni ei kumminkaan vain pelkästään sen perusteella voida katsoa latomuksen olevan tältä vuosisadalta.

Kivilatomusta peittävän jäkälän ja sammalen alta paljastui hauraiksi palaneita kiviä ja hiiltä. Latomuksen keskiosassa lähellä kallion pintaa kivet olivat huomattavasti pienempiä kuin ne, jotka näkyivät sammalten ja jäkälän alta. Varoin liikuttelemasta latomuksen kiviä. Pienimpiä palaneen kiven siruja kohottelin; samoin kohotin varovasti muutamaa laattakiveä latomuksen SW-laidalla. Hiilialueita en pöyhinyt niiden tultua esiin sammalen ja jäkälän alta.

Tulkintoja: Kallio, jolla latomus on, lienee tullut merestä näkyviin esiroomalaisella ajalla. Latomus saattaa ennemminkin olla muinainen tulisija kuin lähellä nykyaikaa rakennettu. Ottaen huomioon, millaisella epätasaisella kalliolla latomus sijaitsee, on vaikea pitää sitä mihinkään

kiinteään rakennukseen kuulunena tulisijana. Se myös vaikuttaa kovin työläästi rakennetulta ollakseen kiireisiä ulkotöitä tekevien rakentama tilapäinen nuotionpaikka läheltä nykyaikaa.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Mikäli ei saada tietoon mitään mikä viittaisi, että latomus on tehty muistitiedon tavoittamana aikana, olisi mielestäni syytä lähteä siitä, että latomus saattaa olla muinaisjäännös, ja että samaan yhteyteen voi kuulua pienehkö leiripaikka. Koko mäen laki suunnilleen 15 m:n korkeuskäyrää ylempänä olisi syytä olla suoja-alueena, samoin tämän mäen joen puoleinen jyrkäne lähelle pellon reunaa asti.

Valokuvat: Diat ja MV-kuvat: Latomus läheltä sekä muutaman metrin päästä (S ja SW).

Piirrokset: –

Lähilöydöt: –

Tarinoita ja muistitietoa: –

PORI

{	PORI
	Ahlainen/Ylikylä
	Laununkorpi

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6836 94

y = 1539 45

z = 22,5 - 25

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Ylikylä

tila: Keskinen

RN:o 5:46

kiinteistötunnus:

om: Eeri Mäkinen

os: Ahlainen, Ylikylä

puh:

vuokraaja:

- Suustaan nelikulmainen kuoppa, jossa kylmämuurausta. II.

Inventointipäivämäärä: 8.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei ole. Löytyi seurattaessa tielinjausta.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskesta 1 ½ km itään.

Tarkastus inventoitaessa: Eteläpuolella tietä, joka vie mm. Nättälän pihapiirin ohi Launun ja Haapalan suuntaan. On 20 m tämän tien eteläpuolella kohdassa, jossa tie 300 m:n etäisyydellä joesta pohjoiseen on itä-länsi-suuntaisena. Tielinjan merkiksi asetettu maalaamaton puurima, jossa on numero 7160, on vain n. 6-7 m:n etäisyydellä tästä. Paalu on kohteesta suuntaan 210°. Sijaitsee etelään jyrkästi viettävän rinteeseen tyvellä, lähellä suota. Lähin puusto on mäntyvaltaista, joukossa myös nuoria pihlajia ja koivuja. Maanpintaa peittää etupäässä heinikko ja sammal. Ympäristössä maaston korkokuva on tasainen. Irtokiviä ei ole kohollaan maanpinnassa. Ylempänä rinteessä on louhikkoa.

Kuopan suu on suorakaiteen muotoinen, mitoiltaan 1,3 x 1,7 metriä. Syvyys on noin 0,4 m:n vaiheilla. Pohjoissivulla kuopan seinämässä on huolellisesti tehtyä kylmämuurausta; paikoin näkyy kaksi päällekkäistä kivikertaa, paikoin yksi. Kiviä on myös kuopassa, sammalen peittäminä. Kivet ovat kulmikkaita, hieman laattamaisia.

Tulkintoja: Saattaa olla peräisin verraten läheltä nykyaikaa.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: Näitä on vaikea määrittää niin kauan, kuin ei ole selvillä edes, onko kuoppa valmistettu muistitiedon piirissä olevana aikana vai varhemmin.

Valokuvat: Kuvattu etelästä. Näkyy kylmämuurattu pohjoisseinä.

Piirroukset: -

Lähilöydöt: -

Tarinoita ja muistitietoa: -

PORI

{ PORI
Sahakoski
Sahan alue

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6837 07

y = 1537 79

z = n. 20

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Ylikylä tila:

RN:o

kiinteistötunnus:

om:

os:

puh:

vuokraaja:

- Kivihakkaus. II.

Inventointipäivämäärä: 8.6.1996

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei ole. Löytyi oltaessa siirtymässä inventointikohdasta toiseen.

Löydöt: -

Sijaitsee: Eteläjoen Sahakoskella olevan sahan ja myllyn alueella.

Tarkastus inventoitaessa: Kivihakkaus on sahan ja myllyn alueella olevasta muuntajasta n. 5 m itään, silokalliossa. Kallioon on hakattuna rauta-ankkurin kuva, jossa on kaksi kahdella väällä varustettua sakaraa ja päässä silmukaksi taivutettu lenkki. Ankkurin vieressä on luku 1661 tai 1991. Edellyttäen, että se on tarkoitettu katsottavaksi suunnasta, jossa ankkurin kärki osoittaa alaspäin, numero on 1661. Jäkälää kasvaa hakkausten urissa.

Tulkintoja: Saattaa olla verraten myöhäistä tekoa, ehkä pilailumielessä uurrettu.

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Mikäli kohdetta ei siirretä luokkaan III, suoja-alueen rajaksi sopisi 5 m:n läpimittainen ympyrä, jossa kohde olisi keskellä.

Valokuvat: -

Piirroksat: -

Lähilöydöt: -

Tarinoita ja muistitietoa: -

PORI

{ PORI
Ahlainen/Ämttöö
Mäkisalo

PK 1142 10 KELLAHTI

x = 6837 28

y = 1533 52

z = 5-7,5

koordinaattien selitys: -

rekisterikylä: Alakylä

tila:

RN:o

kiinteistötunnus:

om:

os:

puh:

vuokraaja: -

- Tervahauta. II.

Inventointipäivämäärä: 8.6.1996.

Aiemmat muistiinmerkinnät ja numerotunnukset: Ei tietääkseni ole. Löytyi saadun suullisen ilmoituksen perusteella.

Löydöt: -

Sijaitsee: Ämttöönlahden pohjukasta n. 1 km kaakkoon.

Tarkastus inventoitaessa: Tervahauta sijaitsee Mäkisaloon asuinrakennuksesta n. 150 m melkein suoraan etelään. Tervahauta on osaksi rakennettu kylmämuurauksella, osaksi ehkä kaivettukin maaperään. Se on etelään viettävässä rinteessä moreeni- ja siltä maalla. Puusto ympärillä on kuusikko. Maanpintaa peittää lähinnä sammalkerros. Eteläsivulla kylmämuuraus on n. 1 m:n korkuinen ja 6 m:n pituinen. Länsisivulla kylmämuuraus on 5,6 m:n pituinen, itäisivulla 4,6 m:n. Kylmämuurausten sisäpuolella on suppilo, jonka läpimitta on n. 6,5 m N-S-suunnassa. Suppilon keskikohta on n. 1 m alempana ylärinteen puoleista reunaa. Suppilon reunalla kasvaa koivu, jonka ympärystymitta rinnan korkeudella on 0,8 m. Tervan juoksettamista varten lienee jollekin säiliölle ollut kaivettuna kuoppa alarinteen puolelle tervahaudan kylmämuuratun seinämän viereen. Sillä kohtaa maassa erottuu aivan vähäinen syvennys.

Tulkintoja: -

Luokkaehdotus ja ehdotus suoja-alueeksi: II. Suoja-alueeksi riittänee 2 m:n levyinen vyöhyke tervahaudan näkyvien ulkorajojen ympäri.

Valokuvat: Etelästä ja kaakosta. Kuvissa tervahaudan eteläsivun kylmämuurausta.

Piirroksia: -

Lähilöydöt: -

Tarinoita ja muistitietoa: -

N:o 95–8,

Aiemmin tunnettu kohde, joka on inventoidulla alueella:

– Pori, Ahlainen, Nättälänjärvi. Hautaraunio, luokka II. Inventointinumero 95–8. Tarkastanut Heidi Viljanen 17.10.1995.

3. Muinaisjäännöstä muistuttava kohde tielinjalla

Inventoinnissa huomioitu kohde, joka ei kumminkaan vaikuta muinaisjäännökseltä, eikä tarvinne suojelua:

Kuopparyhmä sijainnissa $x = 6836\ 85$, $y = 1540\ 06$. Siihen kuuluu 5 kuoppaa, joista suurimman mitat ovat pituus 4,5 m, leveys 2,8 m, syvyys noin 1 m. Näin syvä kuoppa voitaneen arvioida vain ehkä joittenkin kymmenien vuosien ikäiseksi. Jos se olisi huomattavan vanha, se olisi todennäköisesti madaltunut täytyessään vähitellen karikkeesta. Kuopparyhmä on lähellä peltoa.

4. Tiivistelmä

Muinaisjäännösinventointi,
PORI, Ämttöö–Poikeljärvi–tielinja

Satakunnan Museo

Inventoinnin suorittajat: FK Esa Laukkanen; avustajina oli arkeologian harrastajia*

Porissa (Ahlainen) Ämttöö–Poikeljärvi–tielinjauksen aluetta tutkittiin muinaisjäännösinventoinnilla, joka tapahtui jaksolla 3.6. – 8.6.1996. Inventointi tehtiin muinaismuistolain velvoituksen mukaisesti Tielaitoksen kustannuksella.

Inventoinnissa huomiottiin kahdeksan aiemmin rekisteröimätöntä ja yksi jo ennen rekisteröity kohde. Mainituista kahdeksasta oli neljä kivilatomusta, yksi tervahauta, yksi kivihakkaus, yksi tulisija ja yksi kylmämuurauksella lujitettu kaivanto. Kivilatomuksista kolme vaikuttaa hautaraunioilta, ja yksi on maantasainen ja lähinnä hiekkakivilaatoista koottu.

Löydöt: Ei irtaimia muinaisesineitä eikä näytteitä kokoelmiin.

Tutkimuskustannukset:

Tutkimusraportti: E. Laukkanen 13.6.1996. Satakunnan Museo. □

*) Seuraavat henkilöt olivat harrastuksen vuoksi tai muuten inventoinnissa avustamassa: Seija Elo, Sisko Eloranta, Panu Hällfors, Harri Ingberg, Markku Inkovaara, Riitta Kuha, Antti Kätylä, Sauli Laaksonen, Heta Leppälä, Petri Lilja, Raimo Sumiala, Heli Tammi, Päivi Tammi, Seppo Tammi, Juhani Valkealumme, Kristian Valkealumme.

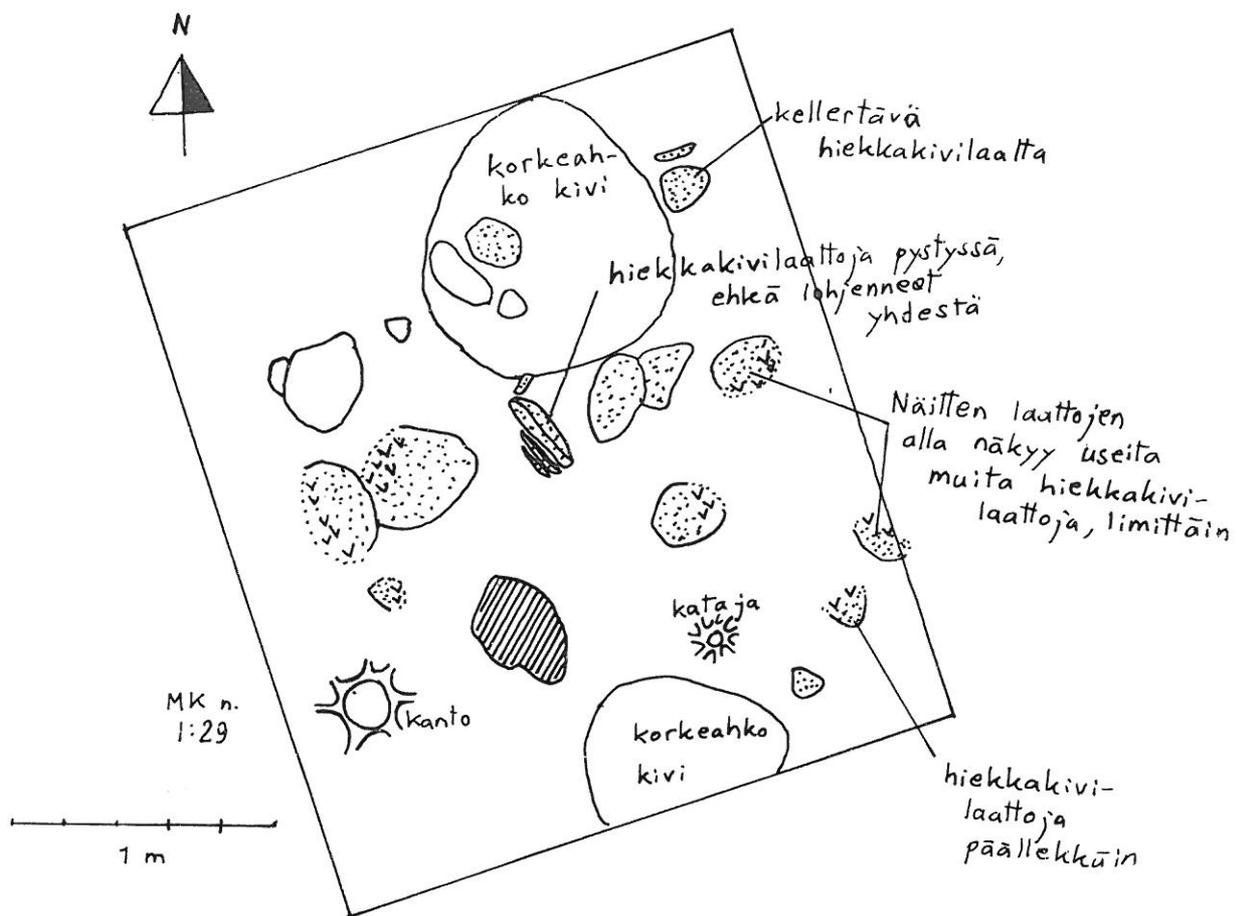
Pori, Ahlainen / Ämttöö, Vikurinkallio

Karttaluonnos Ämttöö-Pöikeljärvi-tielinjan

inventoinnissa 7.6.1996 havaitusta

kivilatomuksesta

piirtänyt Esa Laukkanen

- hiekkakivilaatta
- laatta muuta kivilajia
- muu kuin laattakivi
- osaksi sammalen tai jäkälän peittämä hiekkakivilaatta

Pori / Ahlainen, Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjan
muinaisjäännösinventointi 3.6. - 8.6.1996,
mustavalkonegatiivit

N:o	Aika	Aihe	Neg. n:ot filmissä
106907	4.6.	Arkeologian harrastajia, jotka avustivat Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjan inventoinnissa. Vasemmalta lukien Heta Leppälä, Antti Kätylä, Päivi Tammi, Seppo Tammi ja Raimo Sumiala.	4-5
106908	5.6.	Kivilatomus kalliolla Aapelinkorvessa. Sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat 6838 00, 1536 00. Röykkiön takana vasemmalta Petri Lilja, Heli Tammi ja Heta Leppälä. Kuvattu luoteesta. Inventointiselonteossa tämä kohde on merkinnällä Aapelinkorpi A.	6
106909	5.6.	Sama latomus, Aapelinkorpi A, lähempää kuvattuna. Kuvaussuunta edelleen sama.	8-9
106910	5.6.	Toinen Aapelinkorven kivilatomuksista. Tämä sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat 6837 97, 1535 97. Kolmiomaisen osoittajan terävin kärki näyttää pohjoiseen. Taus-talla vasemmalta Heta Leppälä, Heli Tammi ja Petri Lilja. Inventointiselonteossa tämä kohde on merkinnällä Aapelinkorpi B.	10-11
106911	5.6.	Sama kohde, Aapelinkorpi B. Tässäkin osoit-tajan terävin kärki näyttää pohjoiseen.	12-13
106912	5.6.	Silhuettikuva kohteesta Aapelinkorpi A. Kuvattu pohjoisesta.	14-15
106913	5.6.	Kivilatomus Korpilaksossa. Sijaitsee kohdas-sa, jonka peruskoordinaatit ovat: 6837 63, 1535 46. Kuvattu luoteesta.	16-17
106914	7.6.	Vikurinkallio. Hiekkakivilaakoja. Latomuksel-ta vaikuttanut kokonaisuus. Kohde tutkitti kaivauksin 17. - 24.9.1996. Sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat: 6837 53, 1532 93. Kolmiomaisen suunnan-näyttäjän terävin kärki on kohti pohjoista.	18-21
106915	7.6.	Lähikuva samasta kohteesta. Myöhemmän kaivausrudun P7 kaakkoiskulma kaakosta nähtynä. Lasta mittakaavana kivilaattojen vieressä.	22-23
106916	7.6.	Edelleen sama kohde. Tässä on maakivi, ja sen päällä olevia hiekkakivilaakoja. Sijaittivat myöhemmissä kaivausruduissa N6 ja N7.	24-29
106917	8.6.	Laununkorpi. Rakenteita sijainnissa 6836 95, 1539 44. Kuvassa näkyvä kylmä-muurattu kivrakenne oli maanpinnasta erottuvan kuopanteen reunalla.	30-31

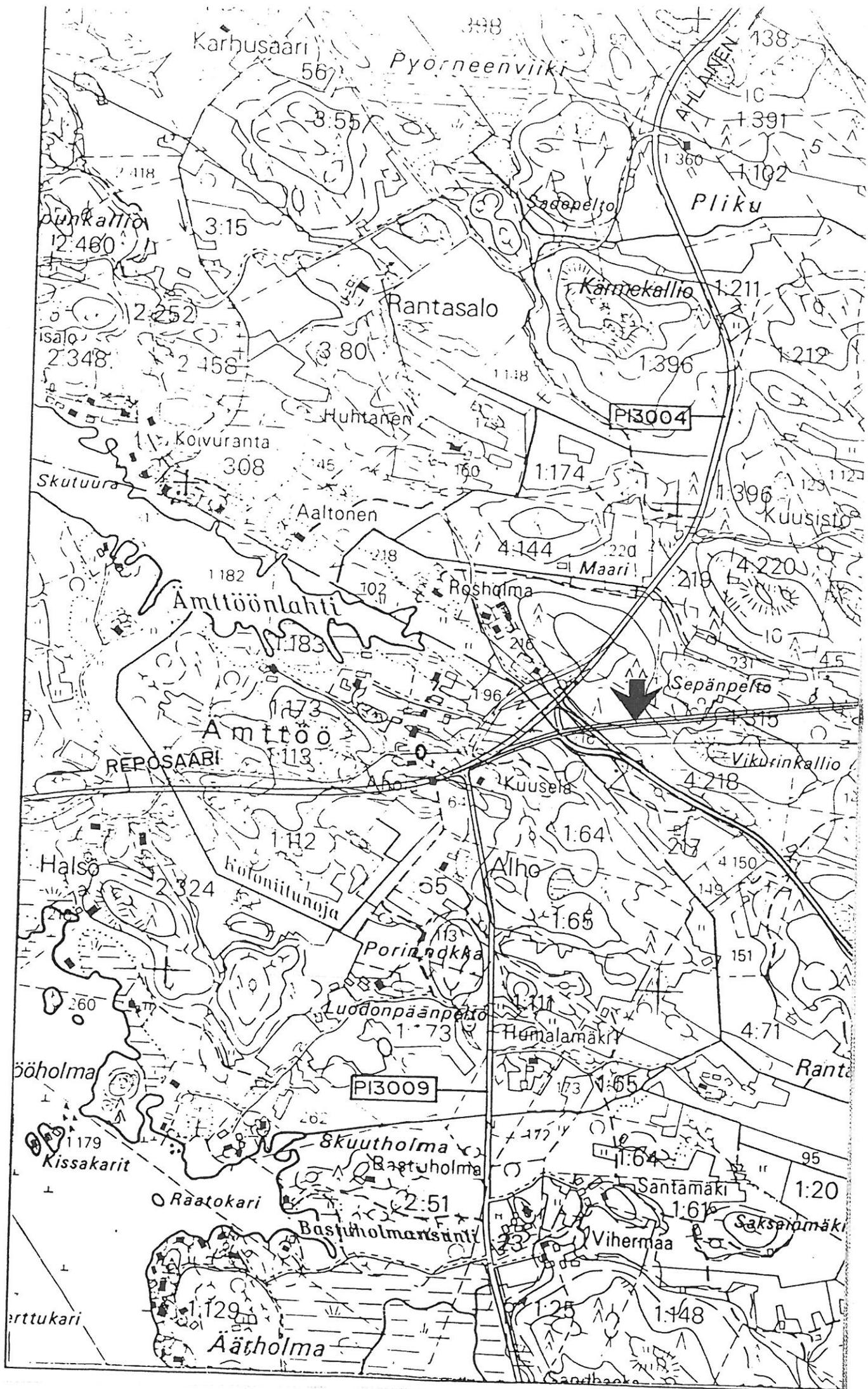
N:o	Aika	Aihe	Neg. n:ot filmissä
106918	8.6.	Syylinkisahin vastaranta: avoimen tulisijan kiveykseltä vaikuttava latomus kalliolla. Sijaitsee kohdassa 6837 40, 1537 27. Kuvattu lounaasta.	32-33
106919	8.6.	Sama kohde kauempaa, kaakosta.	34-35
106920	8.6.	Tervahauta, jonka rakenteissa on kylmämuurausta. Sijaitsee kohdassa 6837 28, 1533 52.	36-36A
106921	8.6.	Saman tervahaudan kylmämuurausta läheltä kuvattuna.	7

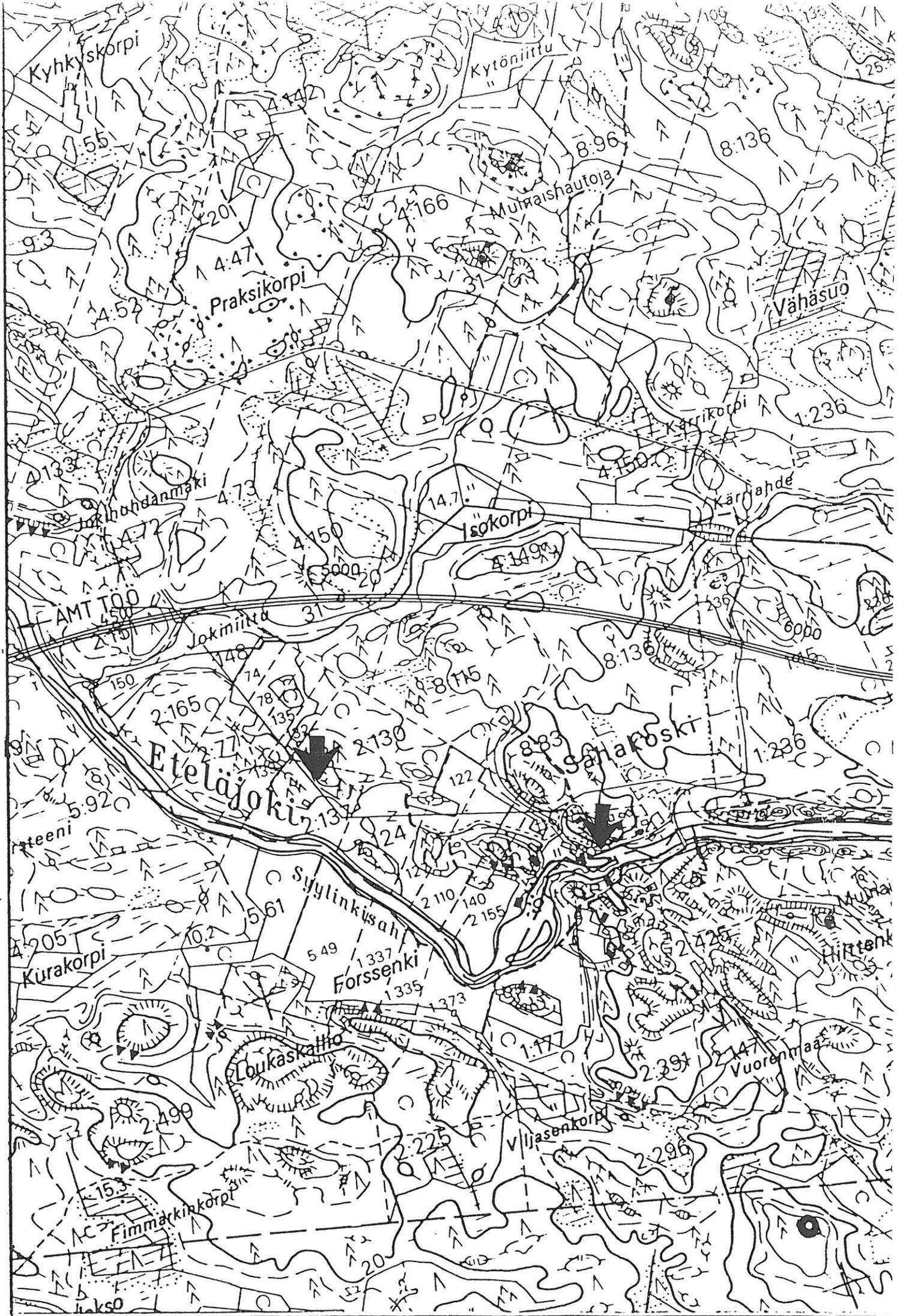
Pori / Ahlainen, Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjan
muinaisjäännösinventointi 3.6. - 8.6.1996,
diapositiivit

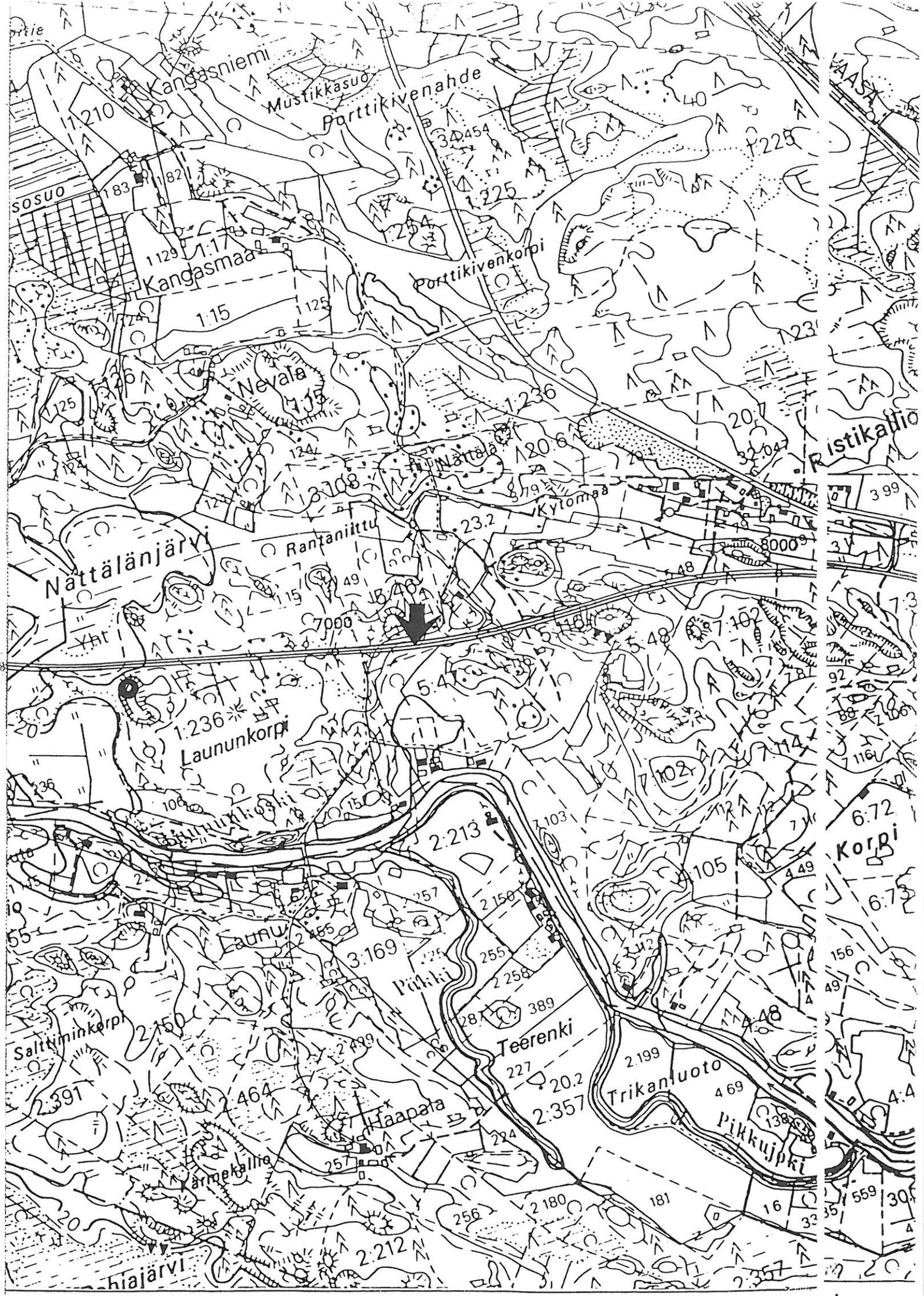
N:o	Aika	Aihe	posit. n:o filmissä
35953	5.6.	Kivilatomus kalliolla Aapelinkorvessa. Sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat 6838 00, 1536 00. Röykkiön takana vasemmalta Petri Lilja, Heli Tammi ja Heta Leppälä. Kuvattu luoteesta. Inventointiselonteossa tämä kohde on merkinnällä Aapelinkorpi A.	27
35954	5.6.	Toinen Aapelinkorven kivilatomuksista. Tämä sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat 6837 97, 1535 97. Kolmiomaisen osoittajan terävin kärki näyttää pohjoiseen. Tausalla vasemmalta Heli Tammi, Heta Leppälä ja Petri Lilja. Inventointiselonteossa tämä kohde on merkinnällä Aapelinkorpi B.	29
35955	6.6.	Vapaaehtoisia, jotka avustivat Ämttöö-Poikeljärvi-tielinjan inventoinnissa. Kuvassa ovat Markku Inkovaara, Harri Inberg, Riitta Kuha, Sisko Eloranta, Juhani Valkolumme, Kristian Valkolumme, Sauli Laaksonen ja Panu Hällfors.	31
35956	7.6.	Vikurinkallio. Hiekkakivilaakoja. Latomukset vaikuttanut kokonaisuus. Kohde tutkittu kaivauksin 17. - 24.9.1996. Sijaitti kohdassa, jonka peruskoordinaatit ovat: 6837 53, 1532 93. Kolmiomaisen suunnan näyttäjän terävin kärki on kohti pohjoista.	33

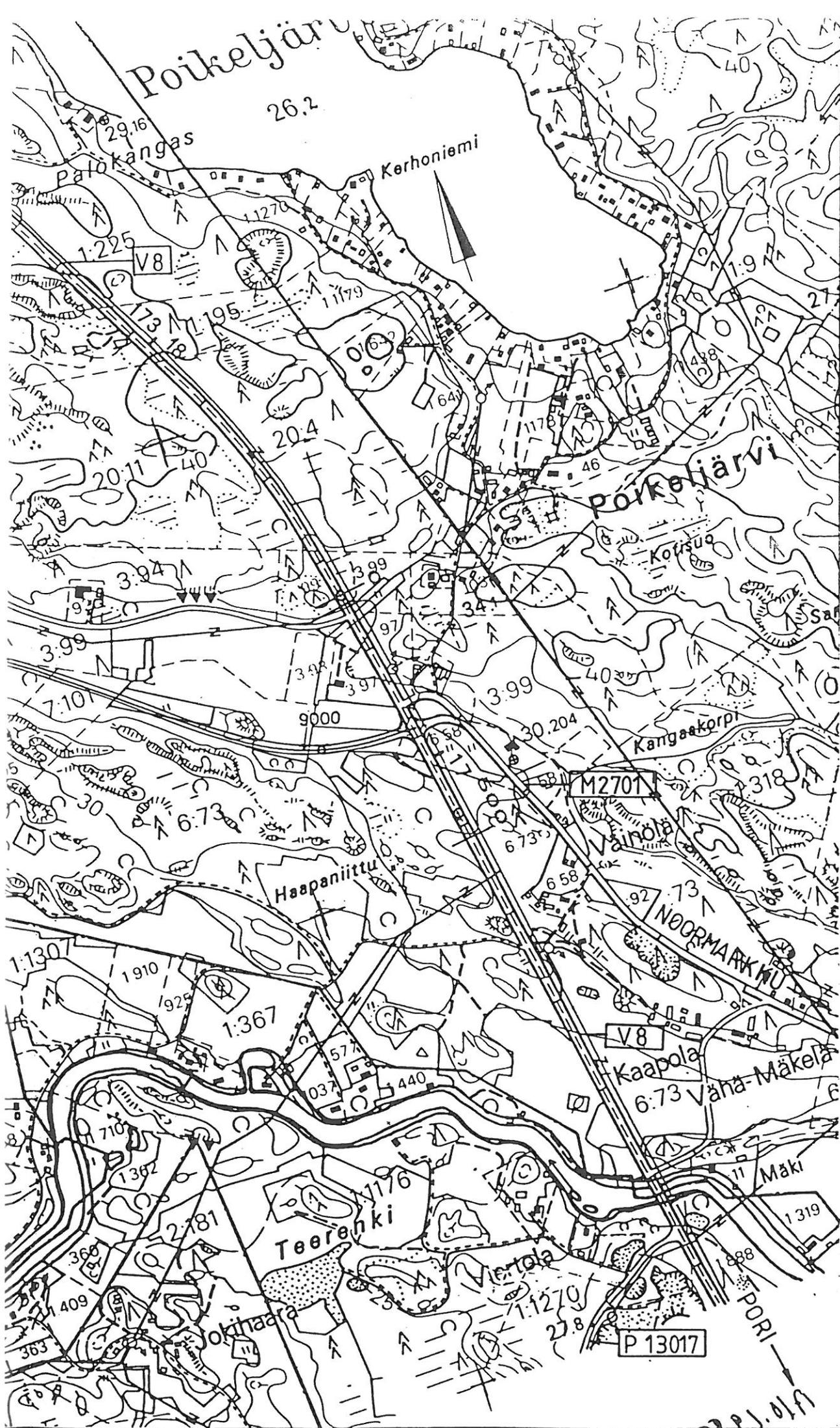
N:o	Aika	Aihe	posit. n:o filmissä
35957	7.6.	Edelleen sama kohde. Tässä on maakivi, ja sen päällä olevia hiekkakivilaakoja. Sijaitivat myöhemmissä kaivausruduissa N6 ja N7.	36A
35958	8.6.	Syylinkisahin vastaranta: avoimen tulisijan kiveykseltä vaikuttava latomus kalliolla. Sijaitsee kohdassa 6837 40, 1537 27. Kuvattu kaakosta.	2
35959	8.6.	Sama kohde, lähikuvassa etelästä.	3
35960	8.6.	Tervahauta, jonka rakenteissa on kylmämuurausta. Sijaitsee kohdassa 6837 28, 1533 52.	5
35961	8.6.	Saman tervahaudan kylmämuurausta.	8

Kuvaajana kaikissa Esa Laukkanen.

Muinais-
jäännös
inventoin
kohde
kesäkuus
-96

Aiemmin
inventoi
kohde

